TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2009. gada 3. septembrī*

Lieta C-489/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Amtsgericht Lahr* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2007. gada 26. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 5. novembrī, tiesvedībā

Pia Messner

pret

Firma Stefan Krüger.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*] (referents), tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], A. Ticano [*A. Tizzano*], E. Levits un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretāre K. Štranca-Slavičeka [*K. Sztranc-Sławiczek*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 11. decembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un J. Kempere [*J. Kemper*], pārstāvji,

— Beļģijas valdības vārdā — L. van den Bruka [*L. Van den Broeck*], pārstāve,

— Spānijas valdības vārdā — H. Rodrigess Karkamo [*J. Rodríguez Cárcamo*], pārstāvis,

— Austrijas valdības vārdā — E. Rīdls [*E. Riedl*], pārstāvis,

— Portugāles valdības vārdā — L. Inešs Fernandišs [*L. Inez Fernandes*] un P. Kontreirass [*P. Contreiras*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — F. Kreišics [*V. Kreuschitz*], V. Vilss [*W. Wils*] un H. Krēmers [*H. Krämer*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 18. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīvas 97/7/EK par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem (OV L 144, 19. lpp.) 6. panta interpretāciju.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā, kuras ietvaros Mesnere [*Messner*], patērētāja, vēršas pret *Firma Stefan Krüger* (turpmāk tekstā — "*Stefan Krüger*") — uzņēmumu, kas nodarbojas ar tālpārdošanu, izmantojot internetu, — par naudas summas EUR 278 atmaksu pēc distances līguma izbeigšanas.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 97/7 četrpadsmitajā apsvērumā ir paredzēts:

"tā kā patērētājam faktiski nav iespēju apskatīt izstrādājumu vai pārliecināties par sniegtā pakalpojuma raksturu pirms līguma noslēgšanas; tā kā būtu jāparedz tiesības atteikties no līguma, ja vien šajā direktīvā nav norādīts citādi; tā kā, ja šīs tiesības nav tikai formālas, izmaksas, ja patērētājam tādas rodas, izmantojot atteikuma tiesības, ir jāierobežo ar preču atpakaļ nosūtīšanas tiešajām izmaksām; tā kā šīs atteikuma tiesības neierobežo valstu tiesību aktos paredzētās patērētāju tiesības, jo īpaši attiecībā uz bojātu izstrādājumu vai pakalpojumu saņemšanu vai uz tādu izstrādājumu un pakalpojumu saņemšanu, kas neatbilst piedāvājumā dotajam šādu izstrādājumu vai pakalpojumu aprakstam; tā kā dalībvalstis nosaka pārējos nosacījumus un pasākumus, ievērojot atteikuma tiesību izmantošanu."

4 Šīs direktīvas 6. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"Atteikuma tiesības

1. Attiecībā uz jebkuru no attāluma noslēgtu līgumu patērētājam ir vismaz septiņu darba dienu termiņš, kura laikā viņš, nemaksājot sodu un nesniedzot nekādu

pamatojumu, var atteikties no šā līguma. Vienīgā maksa, ko var prasīt no patērētāja, ja viņš izmanto atteikuma tiesības, ir preču atpakaļ nosūtīšanas tiešās izmaksas.

[..]

2. Ja patērētājs saskaņā ar šo pantu izmanto atteikuma tiesības, piegādātāja pienākums ir bez atlīdzības atmaksāt patērētāja samaksātās summas. Vienīgā maksa, ko var prasīt no patērētāja, ja viņš izmanto atteikuma tiesības, ir preču atpakaļ nosūtīšanas tiešās izmaksas. Šāds atlīdzinājums ir jārealizē iespējami īsā laikā un jebkurā gadījumā — 30 dienu laikā."

5 Minētās direktīvas 14. pantā ir noteikts:

"Noteikums par minimumu

Dalībvalstis var ieviest vai saglabāt stingrākus Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu augstāku patērētāja aizsardzības līmeni. [..]"

Valsts tiesiskais regulējums

6 Vācijas Civillikuma (*Bürgerliches Gesetzbuch*, turpmāk tekstā — "*BGB*") 312.d pantā ar virsrakstu "Atteikuma tiesības un tiesības nosūtīt atpakaļ preci distances līguma gadījumā" ir noteikts:

"1. Distances līguma noslēgšanas gadījumā patērētājam ir 355. pantā noteiktās atteikuma tiesības. Līguma par preču piegādi gadījumā patērētājam atteikuma tiesību vietā var piešķirt 356. pantā noteiktās tiesības nosūtīt atpakaļ preci.

2. Atkāpjoties no 355. panta 2. punkta pirmā teikuma, atteikuma termiņš sākas no brīža, kad ir izpildīts 312.c panta 2. punktā noteiktais informācijas pienākums; preču piegādes gadījumā — no dienas, kad patērētājs saņem preci; atkārtotas tāda paša veida preču piegādes gadījumā — no dienas, kad ir saņemta preču pirmā daļa, un pakalpojumu gadījumā — no līguma slēgšanas dienas."

7 *BGB* 355. pantā ar virsrakstu "Atteikuma tiesības ar patērētājiem noslēgtu līgumu gadījumā" ir noteikts:

"1. Ja likumā patērētājam ir piešķirtas atteikuma tiesības saskaņā ar šo pantu, viņam vairs nav saistoša viņa izteiktā griba noslēgt līgumu, ja viņš no tās ir atteicies noteiktajā termiņā. Atteikums nav jāpamato un tas ir jāpaziņo uzņēmumam rakstiski vai, divu nedēļu laikā nosūtot preci atpakaļ; termiņš ir ievērots, ja prece ir izsūtīta pirms termiņa beigām.

2. Termiņš sākas no brīža, kad patērētājs ir saņēmis skaidri formulētu rakstveida paziņojumu par savām atteikuma tiesībām, kas tam atbilstoši izmantotā saziņas līdzekļa prasībām izskaidro viņa tiesības un kurā ir norādīts tās personas vārds un adrese, kurai ir jāpaziņo par atteikumu, kā arī ir iekļauta norāde par termiņa sākuma datumu un 1. punkta otrā teikuma noteikumiem. Ja paziņojumu dara zināmu pēc līguma noslēgšanas, tad, atkāpjoties no 1. punkta otrā teikuma, tiesību izmantošanas termiņš ir viens mēnesis. Ja līgums ir jānoslēdz rakstiski, tad termiņš sākas no brīža, kad patērētājam tiek izsniegts rakstisks līgums, patērētāja rakstisks iesniegums vai arī rakstiska līguma vai patērētāja rakstiska iesnieguma kopija. Ja par termiņa sākuma datumu nav vienprātības, pierādīšanas pienākums gulstas uz uzņēmumu.

3. Atteikuma tiesības zaudē savu spēku vēlākais sešus mēnešus pēc līguma noslēgšanas. Preču piegādes gadījumā termiņš sākas no dienas, kad patērētājs tās ir saņēmis. Atkāpjoties no pirmā teikuma, atteikuma tiesības nezaudē spēku, ja patērētājs nav pienācīgi informēts par savām atteikuma tiesībām; distances līgumu par finanšu pakalpojumiem gadījumā tās nezaudē spēku, ja uzņēmums nav pienācīgi izpildījis savu paziņošanas pienākumu, kas tam noteikts 312.c panta 2. punkta 1) apakšpunktā."

8 *BGB* 357. pantā ar virsrakstu "Atteikuma un preces atdošanas juridiskās sekas" ir noteikts:

"1. Atteikuma un preces atdošanas tiesībām atbilstoši piemēro likumā noteikto tiesību uz atkāpšanos noteikumus, ja vien nav paredzēts citādi. 286. panta 3. punktu atbilstoši piemēro šajā pantā noteiktajam pienākumam atmaksāt maksājumus; tajā noteiktais termiņš sākas no brīža, kad patērētājs ir paziņojis par atteikumu vai preces atdošanu. Turklāt attiecībā uz patērētāja atlīdzināšanas pienākumu termiņš sākas no brīža, kad patērētājs ir nosūtījis attiecīgo paziņojumu, bet attiecībā uz uzņēmuma atlīdzināšanas pienākumu termiņš sākas no brīža, kad uzņēmums ir saņēmis attiecīgo paziņojumu.

3. Atkāpjoties no 346. panta 2. punkta pirmā teikuma 3) apakšpunkta, patērētājam ir jāatlīdzina preces vērtības starpība saistībā ar tās samazināšanos, kas radusies noteikumiem atbilstošas preces lietošanas dēļ, ja vēlākais līguma noslēgšanas brīdī patērētājs ir rakstiski informēts par šādām juridiskajām sekām un iespēju izvairīties no tām. Šis nosacījums nav spēkā, ja vērtības samazinājums ir radies tikai preces pārbaudes rezultātā. 346. panta 3. punkta pirmā teikuma 3) apakšpunktu nepiemēro, ja patērētājs ir pienācīgi informēts par savām atteikuma tiesībām vai uzzinājis par tām citā veidā.

4. Iepriekš minētajos punktos pušu tiesības ir paredzētas izsmeļoši."

9 *BGB* 346. panta ar nosaukumu "Līguma atcelšanas sekas" 1.–3. punkts ir izteikti šādā redakcijā:

"1. Ja kāda no līguma pusēm līgumā rezervējusi sev tiesības atkāpties no līguma vai šādas tiesības tai paredzētas likumā, tad atkāpšanās no līguma gadījumā tai ir jānosūta atpakaļ saņemtais izpildījums un jāizdod gūtais labums.

2. Atpakaļ nosūtīšanas vai izdošanas vietā parādniekam ir jāsniedz vērtības atlīdzība šādos gadījumos:

1) ja atpakaļ nosūtīšana vai izdošana pēc ieguvuma rakstura ir izslēgta;

2) tas saņemto lietu ir nolietojis, atsavinājis, apgrūtinājis, pārstrādājis vai pārveidojis;

3) saņemtās lietas vērtība ir samazinājusies vai tā ir pilnīgi sabojāta; šeit netiek ņemts vērā lietas vērtības samazinājums, kas radies noteikumiem atbilstošas lietošanas rezultātā.

Ja līgumā ir paredzēts pretizpildījums, tad, aprēķinot atlīdzināmo vērtības starpību, tas jāņem vērā; ja ir jāatlīdzina vērtības starpība no aizdevuma gūtajām priekšrocībām, tad ir iespēja pierādīt, ka šo gūto priekšrocību vērtība ir bijusi mazāka.

3. Pienākums atlīdzināt vērtību nepastāv:

1) ja neatbilstība, kā dēļ tika izmantotas tiesības atkāpties no līguma, ir kļuvusi redzama tikai lietas pārstrādes vai pārveidošanas brīdī;

2) ciktāl kreditoram ir jāuzņemas atbildība par lietas vērtības samazināšanos vai tās pilnīgu sabojāšanu, vai ja attiecīgā neatbilstība būtu radusies arī pie kreditora;

3) ja likumā paredzētu līguma atcelšanas tiesību gadījumā lietas vērtības samazināšanās vai tā pilnīga sabojāšanās ir iestājusies pie personas, kam šīs tiesības ir piešķirtas, lai gan tā ir ievērojusi tādu pašu rūpību, kādu tā parasti ievēro, veicot savus darījumus.

Paliekoša iedzīvošanās ir jāatlīdzina."

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

10 2005. gada 2. decembrī Mesnere no *Stefan Krüger*, darījumu veicot internetā, iegādājās lietotu klēpjdatoru par cenu EUR 278.

11 Šī pirkuma izdarīšanas brīdī *Stefan Krüger* internetā uzrādīja vispārējos komercdarījumu nosacījumus, kuros cita starpā bija paredzēts, ka pircējs atlīdzina vērtības starpību sakarā ar tās samazināšanos, kas izriet no preces pienācīgas lietošanas.

12 2006. gada augustā minētā datora displejam parādījās defekts. Mesnere 2006. gada 4. augustā par šo displeja defektu paziņoja *Stefan Krüger*. Pēdējais atteicās defektu novērst bez maksas.

13 2006. gada 7. novembrī Mesnere paziņoja par atkāpšanos no pirkuma līguma un, ja viņai vienlaikus tiktu atpakaļ atdota [pirkuma cena], piedāvāja nosūtīt klēpjdatoru *Stefan Krüger*. Šis atsaukums tika veikts *BGB* paredzētajos termiņos, jo Mesnere nebija saņēmusi šajā tiesību aktā paredzēto informāciju, līdz ar kuras [paziņošanu] sākas atteikuma termiņa ritējums.

14 Mesnere pieprasīja *Stefan Krüger* samaksāt naudas summu EUR 278 apmērā, ceļot prasību *Amtsgericht Lahr* [Lāras Pirmās instances tiesā].

15 *Stefan Krüger* pret šo prasību iebilda, norādot, ka Mesnerei šim uzņēmumam katrā ziņā esot jāatlīdzina vērtības starpība, kas atbilst klēpjdatora aptuveni astoņus mēnešus ilgai

lietošanai. Šī veida klēpjdatora vidējā tirgus nomas maksa esot EUR 118,80 par trim mēnešiem, tātad atlīdzība, kas atbilst Mesneres attiecīgā datora lietošanas ilgumam, esot EUR 316,80.

16 Šādos apstākļos *Amtsgericht Lahr* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas 97/7 [..] 6. panta 2. punkts, lasot to kopā ar 6. panta 1. punkta otro teikumu, ir interpretējams tādējādi, ka ar to netiek pieļauts valsts regulējums, kurā ir paredzēts, ka gadījumā, ja patērētājs paredzētajā termiņā izdara atteikumu, pārdevējs var pieprasīt vērtības starpības atlīdzību par piegādātās preces lietošanu?"

Par prejudiciālo jautājumu

17 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 97/7 6. panta 1. punkta otrā teikuma un 2. punkta noteikumi ir interpretējami tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts valsts regulējums, kurā ir paredzēts, ka gadījumā, ja patērētājs paredzētajā termiņā izmanto savas atteikuma tiesības, pārdevējs no šī pēdējā var pieprasīt vērtības starpības atlīdzību par ar distances līguma palīdzību iegādātas preces lietošanu.

18 Saskaņā ar Direktīvas 97/7 6. panta 1. punkta otro teikumu un 2. punktu vienīgā maksa, ko var prasīt no patērētāja, ja viņš izmanto atteikuma tiesības, ir preču atpakaļ nosūtīšanas tiešās izmaksas.

19 Šajā sakarā no Direktīvas 97/7 četrpadsmitā apsvēruma izriet, ka šī aizlieguma no patērētāja prasīt citādāku maksu nekā izmaksas, kas tieši izriet no preču atpakaļ nosūtīšanas, mērķis ir nodrošināt, lai ar šo direktīvu garantētās atteikuma tiesības nebūtu "tikai formālas". Tātad, ja šīs tiesības būtu saistītas ar nelabvēlīgām finansiālām sekām, patērētājam varētu zust motivācija tās izmantot.

20 Turklāt no šī paša apsvēruma izriet, ka atteikuma tiesības ir vērstas uz to, lai patērētāju aizsargātu īpašā — tālpārdošanas — situācijā, kurā viņam "faktiski nav iespēju apskatīt izstrādājumu vai pārliecināties par sniegtā pakalpojuma raksturu pirms līguma noslēgšanas". Tādējādi atteikuma tiesības ir paredzētas tam, lai kompensētu no distances līguma izrietošo patērētāja neizdevīgo stāvokli, viņam piešķirot pienācīgu termiņu pārdomām, kura laikā viņam ir iespēja iegādātas preces pārbaudīt un izmēģināt.

21 Direktīvas 97/7 6. panta 1. punkta otrajā teikumā un 2. punktā paredzētais aizliegums ir jāinterpretē, ievērojot šos mērķus.

22 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka vērtības starpības atlīdzības par ar distances līguma palīdzību iegādātas preces lietošanu piemērošana vispārīgā veidā ar minētajiem mērķiem nav savienojama.

23 Kā ģenerāladvokāte norādījusi savu secinājumu 74. punktā, gadījumā, ja patērētājam šāda vērtības starpība būtu jāmaksā jau tādēļ vien, ka laikposmā, kurā ar distances līguma palīdzību iegādāta prece atrodas viņa valdījumā, viņam ir bijusi iespēja to lietot, savas atteikuma tiesības viņš varētu izmantot tikai pret minētās atlīdzības samaksu. Šādas sekas nepārprotami būtu pretrunā Direktīvas 97/7 6. panta 1. punkta otrā teikuma un 2. punkta formulējumam un mērķim un it īpaši atņemtu patērētājam iespēju pilnīgi brīvi un bez jebkāda spiediena izmantot viņam ar šo direktīvu piešķirto termiņu pārdomām.

24 Līdzīgi, ja pienākums maksāt vērtības starpību patērētājam būtu uzlikts jau vienkārši tādēļ, ka ar distances līguma palīdzību iegādātu preci viņš ir pārbaudījis un izmēģinājis, atteikuma tiesību iedarbīgums būtu apdraudēts. Tā kā atteikuma tiesību mērķis tieši ir piešķirt patērētājam šādu iespēju, tās īstenošanas fakta sekas nevar būt tādas, ka minētās tiesības patērētājs var izmantot, tikai izpildot atlīdzības samaksas nosacījumu.

25 Tomēr, lai gan Direktīvas 97/7 mērķis ir aizsargāt patērētāju īpašā — distances līguma — situācijā, tās mērķis nav piešķirt viņam tiesības, kas pārsniedz to, kas viņam vajadzīgs savu atteikuma tiesību lietderīgai izmantošanai.

26 No tā izriet, ka Direktīvas 97/7 mērķis un it īpaši tās 6. panta 1. punkta otrajā teikumā un 2. punktā paredzētais aizliegums principā pieļauj, ka ar dalībvalsts regulējumu patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt taisnīgu vērtības starpības atlīdzību gadījumā, ja ar distances līguma palīdzību iegādātu preci viņš ir lietojis veidā, kas nav savienojams ar civiltiesību principiem, tādiem kā laba ticība un netaisna iedzīvošanās.

27 Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka no Direktīvas 97/7 četrpadsmitā apsvēruma pēdējās teikuma daļas izriet, ka dalībvalstis nosaka pārējos nosacījumus un pasākumus atteikuma tiesību izmantošanai. Tomēr šī kompetence ir jāīsteno, ievērojot šīs direktīvas mērķi, un ar to it īpaši nedrīkst apdraudēt atteikuma tiesību iedarbīgumu. Šāds apdraudējums rastos, piemēram, tad, ja tādas vērtības starpības atlīdzības kā tā, kas ir norādīta iepriekšējā punktā, summa attiecībā pret konkrētas preces pirkuma cenu būtu neproporcionāla, vai arī ja ar valsts regulējumu patērētājam būtu uzlikts pierādīšanas pienākums, ka atteikuma termiņa laikā viņš šo preci nav lietojis veidā, kas pārsniedz to, kas viņam vajadzīgs savu atteikuma tiesību lietderīgai izmantošanai.

28 Valsts tiesai, kas izskata konkrētu lietu, tā ir jāaplūko, ievērojot šos principus un pienācīgi ņemot vērā visas tās īpatnības, it īpaši attiecīgas preces dabu, kā arī laikposma, kura beigās patērētājs, pārdevējam neizpildot savu informēšanas pienākumu, īstenojis savas atteikuma tiesības, ilgumu.

29 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 97/7 6. panta 1. punkta otrā teikuma un 2. punkta noteikumi ir interpretējami tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts valsts regulējums, kurā gadījumā, ja patērētājs paredzētajā termiņā izmanto savas atteikuma tiesības, pārdevējam vispārīgā veidā ir paredzēta iespēja no patērētāja prasīt vērtības starpības atlīdzību par ar distances līguma palīdzību iegādātas preces lietošanu. Tomēr ar minētajiem noteikumiem ir pieļauts, ka pienākums maksāt vērtības starpības atlīdzību par preces lietošanu patērētājam ir uzlikts gadījumā, ja šo preci viņš ir lietojis veidā, kas nav savienojams ar civiltiesību principiem, tādiem kā laba ticība un netaisna iedzīvošanās, ievērojot nosacījumu, ka nedrīkst būt apdraudēts minētās direktīvas mērķis un it īpaši atteikuma tiesību iedarbīgums, kas ir jānosaka valsts tiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

30 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīvas 97/7/EK par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem 6. panta 1. punkta otrā teikuma un 2. punkta noteikumi ir interpretējami tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts valsts regulējums, kurā gadījumā, ja patērētājs paredzētajā termiņā izmanto savas atteikuma tiesības, pārdevējam vispārīgā veidā ir paredzēta iespēja no patērētāja prasīt vērtības starpības atlīdzību par ar distances līguma palīdzību iegādātas preces lietošanu.

Tomēr ar minētajiem noteikumiem ir pieļauts, ka pienākums maksāt vērtības starpības atlīdzību par preces lietošanu patērētājam ir uzlikts gadījumā, ja šo preci viņš ir lietojis veidā, kas nav savienojams ar civiltiesību principiem, tādiem kā laba ticība un netaisna iedzīvošanās, ievērojot nosacījumu, ka nedrīkst būt apdraudēts minētās direktīvas mērķis un it īpaši atteikuma tiesību iedarbīgums, kas ir jānosaka valsts tiesai.

[Paraksti]